

Bijlage B.

PLANTENASSOCIATIES IN DE OMGEVING VAN BORGER

door J. Vliegner.

(Bijdrage tot de kennis en de verspreiding der plantenassociaties
in Nederland. IV.)

De tijdens de zomerexcursie der Ned. Botanische Vereeniging bezochte streek maakt deel uit van het door VAN SOEST gedefinieerde Drentsche district.

Landschappelijk kan men in dit district twee typen onderscheiden: het „glaciale” gebied met een zeer oude cultuur en het veengebied, dat eerst sedert recenten tijd door den mensch wordt bewoond en benut. Onder dit „glaciale” gebied versta ik de Drentsche esschen met de omliggende, thans grootendeels ontgonnen heiden, welke worden doorsneden door de stroomdalen der beken en diepjes. In dit gebied domineert de grondmoreene, daarnaast treden fluvio-glaciale afzettingen en stuifzanden op. In de stroomdalen komen moerasveen en beekafzettingen voor.

In scherpe tegenstelling met dit aan afwisseling zoo rijke terrein staat het vergraven en in cultuur gebrachte hoogveen, een uitgestrekte, kale door kanalen en wijken verkavelde vlakte.

Hieronder volgt thans een korte opsomming van de associaties, welke ik in dit gebied aantekende tijdens mijn verblijf te Borger op 23 en 24 Augustus 1938.

Secalinion.

Arnosereto-Scleranthetum juncetosum bufoni SISSINGH et LUTEYN. Stoppelaspect; goed ontwikkeld in de oude esschen, verarmd en fragmentarisch op de jonge heide-ontginningen en den dalgrond. *Anthoxanthum aristatum* werd door mij in de akkers niet waargenomen.

Hordeion Murini.

Ass. van Lolium perenne en Plantago major BEGER. Langs wegen, algemeen.

Polygono-Chenopodion-Polyspermi.

1. *Panico-Chenopodietum polyspermi typicum* (BL.-BL.) KRUSEMAN et Vliegier.

2. *Panico-Chenopodietum polyspermi bidentetosum tripartiti* KRUSEMAN et Vliegier (IVON-opname 350.)

Deze beide associaties komen voor in de aardappelakkers der esschen. De karaktersoort *Setaria viridis* werd door mij in het Drentsche district nog nimmer gevonden.

3. *Bidentetum tripartiti* W. KOCH. Algemeen in het veengebied op de bagger langs de slooten, doch gewoonlijk slecht ontwikkeld.

Nanocyperion Flavescentis.

Cicendietum filiformis ALLORGE. Op vochtige, open plekken en in karrensporen op zandbodem, fragmentarisch.

Corynephorion.

1. *Corynephorum canescentis typicum* Tx.

2. *Corynephorum canescentis agrostidetosum caninae* Tx. Deze beide gezelschappen treft men aan op de open stuifzandgronden; de subass. met *Agrostis canina* volgt in de successie op het *C. c. typicum*. Merkwaardig is het, dat *Carex arenaria* in het noorden zooveel zeldzamer optreedt dan op de Veluwe en in Brabant.

Als eenige vertegenwoordiger van het *Bromion erecti* werd ten N. van Borger (J7. 66. 13) *Pimpinella saxifraga* aangetroffen.

Arrhenatherion.

In de stroomdalen en in het in cultuur gebrachte hoogveen-gebied.

Caricion Fuscae.

Rondom de heideplassen komen fragmenten van een tot dit verbond te rekenen gezelschap voor, waarschijnlijk het *Cariceto canescentis* - *Agrostidetum caninae* Tx. Op een zone met overwegend *Juncus bulbosus* volgt naar buiten toe eene, waarin *Eriophorum angustifolium*, *Agrostis canina*, *Hydrocotyle vulgaris*, *Carex fusca* en *Juncus effusus* op den voorgrond treden. Deze zone wordt op haar beurt gevolgd of direct door het *Ericetum*, of dit heidegezelschap wordt voorafgegaan door het *Rhynchosporium*.

Sphagnion Fusci.

Sphagnetum medii (MALCUTT) Tx. In de kleine venen van het heidegebied, waar het gezelschap, tengevolge van de met de ontginning gepaard gaande ontwatering, veelal met den ondergang wordt bedreigd.

Rhynchosporion Albae.

1. *Rhynchosporium albae* W. KOCH. Vnl. om de heideplassen in de 's winters overstroomde, doch 's zomers droogliggende zone; ook op geplagde plekken in het *Ericetum*.

2. *Ericetum tetralicis typicum* Tx. Nog tamelijk verbreid, doch door ontginning tot grasland meer en meer verdwijnende.

Ulicion.

1. *Calluneto-Genistetum typicum* Tx. Slechts op de hoogste plekken in het heidegebied, o.a. bij het hunnebed tusschen Borger en Drouwen (J7. 66. 14; IVON-opname 349).

2. *Calluneto-Genistetum empetretosum* Tx. Op opgestoven wallen rondom sommige heideplassen (bijv. Elpermeer, K7. 15. 31) en op begroeide stuifzanden.

3. *Calluneto-Genistetum molinietosum* (CHRISTIANSEN) Tx. De meest algemeene heide-associatie.

Quercion Roboris - Sessiliflorae.

Querceto-Betuletum Tx. De plaatselijk voorkomende, spaarzame resten van dit boschgezelschap, dat grootendeels door de heide werd verdrongen, welke op haar beurt thans ten deele weer door cultuurbosch wordt vervangen, kunnen volgens TÜXEN (1937) op de volgende wijze nader worden onderscheiden.

a. *Querceto roboris - Betuletum typicum* Tx.

b. *Querceto roboris - Betuletum molinietosum* Tx.

De Schoonloër strubben (K7. 15. 14) op stuifzand leveren van deze beide subassociaties voorbeelden.

c. *Querceto sessiliflorae - Betuletum violetosum Riviniana* Tx. et DIEMONT. In de boschwachterij Odoorn (K7. 26. 22) is temidden van de jonge *Larix*-beplantingen een fraai voorbeeld van dit gezelschap op grondmoreene bewaard gebleven.

Fraxino - Carpinion (syn. *Alneto - Fraxinion*).

Querceto-Carpinetum stachyetosum silvaticae Tx. In de stroomdalen treft men in wallen en heggen algemeen fragmenten aan van deze associatie. In dit gezelschap behoort waarschijnlijk ook *Salix*

pentandra thuis, welke langs de Drentsche beken een fraaie en kenmerkende verschijning is.

Hoe onvolledig deze weinige waarnemingen ook zijn, toch toonen zij duidelijk, dat de vegetatie van het Drentsche district behoort tot het (para) climax-complex van het *Querceto-Betuletum*. De voornaamste plantengezelschappen bezitten alle een atlantisch-subatlantische verspreiding. Bovendien is de vegetatie gekenmerkt door de aanwezigheid van een noordelijk element in haar flora, dat zich niet alleen openbaart in het optreden van soorten als *Salix pentandra*, *Empetrum nigrum*, *Vaccinium vitis idaea* en *Trientalis europaea*, maar dat zich tevens weerspiegelt in de verarming aan soorten sommige associaties (*Setaria viridis*, *Carex arenaria*).

In het veengebied op den dalgrond komen slechts cultuur- en ruderaalgezelschappen voor (*Rudereto-Secalinetea* en *Arrhenatherion*). Deze gezelschappen wijken veelal eenigermate af van de overeenkomstige associaties op zandgrond. Bijna algemeen vertoonen zij een verarming in haar soortensamenstelling en in het bijzonder de karaktersoorten worden zeldzaam.

Utrecht, II - 1939.